heal kaitseseisukohal, parajamat juhust pealetungiks oodates, kuid S.-i vend Christoffer S., nimetades S.-i ja teisi argadeks, tormas 27. VII mõne mehega vaenlasele peale, sundides seega ka teisi järgnema. Lahing osutus S.-ile saatuslikuks: venelased, saanud teateid S.-i salga väiksuse kohta ühelt vangilangenud S.-i mehelt, piirasid S.-i salga ümber; S. võeti 60 mehega vangi, kuna ta vend langes võitluses. Vangivõetuist poodi osa üles, kuna osa arusaamatul kombel vabanes ja Tallinna tagasi pääsis. S. ühes 30 kaaslasega viidi Pihkvasse, kus ta sealviibivale tsaarile pakkus 3 vangistatud bojaari enda lunastushinnaks. Ettepanek ei leidnud vastuvõttu ja S. hukati. S.-i surmaga ei hajunud siiski kohe tema salk, vaid teotses osalt omapead edasi, nagu näit. okt. s. a. Haapsalu piiramisel. — XVI a. s. rahutuil aegadel oli S. huvitavaid, taltsutamatult ägedaid, kuid ühtlasi teovõimsaid iseloome. Julge tingsõdur, vaprate, esialgu suurema sõjalise vilumuseta, tihti röövidest elavate talupoegade eesotsas, suutis ta oma salga muuta kardetud jõuks. S.-i tegevus on suurel määral tingitud kiindumusest kodulinna vastu ja mitte ainult rahalise tasu saamisega seletatav.

Andmed Tallinna linna-arhiivist; Russow II, lk. 94, 97, 100, 117; Fr. Nyenstädt, Livl. Chron. (*Mon. Liv. Ant.* II, a. 1839), lk. 77; Th. Hiärn, Lyf- u. Lettl. Gesch. (*Mon. Liv. Ant.* I, a. 1835); Kelch, Liefl. Hist.; Warhafftiger Bericht d. Revelschsen. Kriegs, (C. Russwurmi väljaantud, 1877), lk. 14 j.; Bunge, Archiv VII (1854), lk. 327; Beiträge III (G. v. Hansen); Schiemann, Livl. II, lk. 362; P. Mey, Eesti rahvusväeosad Rootsi ajal (»Sõdur« 1927, nr. 28 j.). *O. L.*

SCHENKING, Otto, kirikutegelane, Westfalist Kuramaale siirdunud mõisniku poeg, sünniaasta teadmata, astus katoliku kiriku teenistusse, olevat olnud katoliku praost Tartus ja a. 1583 toompraost Võnnus ja viibis n.n. kalendrirahutuste ajal a. 1584 Riias ühes Võnnu piisk. Patricius'ega suures hädaohus. A. 1588 nimetati ta Võnnu linna piiskopiks, mis ametisse ta kinnitati a. 1590 paavsti poolt, sai a. 1593 piiskopina Poola riigipäeva liikmeks ja põgenes a. 1601 rootslaste pealetungi eest Poolasse, kust alles a. 1610 tagasi tuli. Liivimaa minekuga Rootsi alla kaotas S. oma piiskopkonna, peale n.n. Poola-Liivimaa, mis jäi kiriklikult S.-i alla. Siirdunud Poolasse, kus talle oli juba varemini antud ülespidamiseks Sulejovi tsistertslaste klooster, võttis ta a.1628 osa suurest Poola kirikukogust Petrokovis ja suri a.1632. — S. püüdis südikalt katoliku usku Liivimaal taaslevitada ja oli lähedas ühenduses jesuiitidega, kelledest ta Ertmann Tolgsdorf'i (vt.) nimel tas »Liivimaa isaks ja apostliks «. Tema ajavisiteeris paavsti pronotar J. M. Belletto Liivimaa kirikut ja S. pidas a. 1611 Riias piiskopkonna sinodit mainitud Belletto juuresolekul; ka tuntud 1613. a. visitatsioon korraldati S.-i ajal tema vikaari Tecnon'i (vt.) poolt Tolgsdorf'i osavõtul. Erilist tähelepanu pööras S. oma tegevuses maa pärisrahvaile — eestlastele, liivlastele ja lätlastele. Arvat. S.-i mõjul andis kun. Sigismund III (vt.) käsu a. 1589, et kuninglikes domeenes ei tule enam lubada eestlastele ja lätlastele luteriusu teenistust pidada. Seda keeldu püüdis S. ka linnades, eriti Tartus, teostada, mis esiti küll ei õnnestunud. Kuid a. 1614 ilmus uus kun. käskkiri, mille järgi eestlastele ja lätlastele ükski luteriusu õpetaja ei tohtinud jutlustada ega sakramenti jagada. A. 1615 teotses S. isiklikult Tartus selle määruse elluviimisel; jesuiitide ägeda tagakiusamise mõjul pidi Tartu Jaani eesti kog. õpetaja B. Gilden (vt.) a. 1616 ametist lahkuma. Alles Tartu vallutamine kun. Gustav II Adolf'i (vt.) poolt tõi usuellu jälle pöörde.

Visitationis apostolicae Sanctae Ecclesiae Vendensis et Livoniae constitutiones (1611); *Synodus Diocesana Vend. et Liv.* (1611); Th. Hiärn, Lyf- und Lettl. Gesch. (*Mon. Liv. Ant.* I, a. 1885, lk. 485); Recke-Napiersky IV; Gadebusch L. B. III, 91 j.; *idem*, Versuche in d. liefl. Geschichtskunde ... (1779); Nord. Misc. XV (1788), lk. 785 j.; Allg. D. B. XXXI; Die Jahresberichte d. Gesellsch. Jesu über ihre Wirksamkeit in Riga u. Dorpat 1583—1614 (Ed. Kurtz'i välja antud, 1925). *O. S.*

SCHEREMETJEV, vt. **ŠEREMETJEV.**

SCHERWINZKY, Christian Friedrich, kirikuõpetaja ja rahvaluule-uurija, sünd. a. 1752 Berliinis, sai teoloogilise hariduse, kutsuti a. 1777 Hallest Pärnu, kus ta koolirektori ametit pidas kuni a. 1805; surn. 15. VII 1809 Pärnus. Peale mitmete saksakeelsete, peamiselt Venemaad käsitlevate raamatute on S. ilmutanud »Etwas über die Ehsten besonders über ihren Aberglauben« (Leipzig, 1788, 94 lk.) ja »Eine Mühle, die Ursache von Miszwachs und Aufruhr. Aus der Geschichte des Ehstnischen Aberglaubens« (K. G. Sonntag, Monatsschr. zur Kenntniss d. Gesch. u. Geogr. d. Russ. Reichs, II Halbj., 3 St. a. 1791, lk. 129—37), kus refereeritakse Forselius-Boecler'i ja Joh. Gutslaff'i (vt. neid) töid, tuues esile aga nähtavasti ka lisaks teateid mõningaist kaasaegseist muinasusundlikkudest kommetest. Tema sulest ilmus ka töö »Etwas von und für Livland...«